

XI. YARO

NUMERO 3

MONATAL ORGANO POR
LA
LINGUO INTERNACIONA

REDAKTERO-EDITERO:

ALBERT NOETZLI

SUISA IDO-KONTORO

OERLIKON-ZÜRICH

Abonpreco:

En Suisa Fr. 4.— po yaro ✦ En altra landi Fr. 5.— (Suisa valoro)

K O N T E N A J O :

Pro quo linguo neutra por interkompreno internaciona p. 65 -
Chapitro pri Chiniana trauro p. 66 - Pri anatomio e fiziologio p. 68
- La vejetarista hundi-urbo p. 71 - Koqueyo kom habiteyo p. 72 -
Alibio 74 - La tilio p. 76 - Vivoreformi: Pro quo me ne esas veje-
tarano p. 77 - Social-ekonomial problemi: Lukto kontre povreso im-
pozita p. 78 - Socio, ekonomio, etiko, raciono p. 79 - Komerco: La
primitiva formi di la komerco p. 81 - Tekniko: La radio-telefona-
do London New York p. 84 - La divinal vergo p. 85 - Linguala
questioni: Lingual remarki p. 86 - La puissance paternelle p. 87 -
L'una l'altra p. 88 - "Pazilogio" p. 88 - Skriburo ne skripturo p.
88 - Mondlinguo e poezio p. 89 - Mondlingual movado p. 90 - Sui-
sa Ido Federuro p. 94 - Ridanta mondo p. 95 - Mikra anunci p. 96

Ido - Servado.

Por ke la linguo internaciona Ido facez servi a ti qui lernis ol,
ne esas necesa ke centamili de homi savez ol. Suficas se en multa
landi existas Idisti di qui on konocas l'adresi. Ni donas en omna
numero di nia revuo listo di «Ido-Informeri» qui obligas su respon-
dar ad omna questioni de Idisti en altra landi. Advere li facas lo
nur, se on skribas a li per internaciona respondokarto, o se on ad-
juntas internaciona respondo-kupono por recevar respondo qua po-
stulas letro. (Vice respondo-kupono on darfas sendar Suisa postmar-
ko de 30 cti.) Por ke nia listo esez sempre tote exakta, on esas
pregata komunikar a ni sen tardigo adreso-chanji eventuala.

Listo dil Ido-Informeri.

Anglia: T. J. Schearmann, Sulby av. 6, Tue Brook, Liverpool

„ J. W. Baxter, Limes Grove 57, London, S. E. 13.

Austria: J. Baller, Laurenzgasse 13/28, Wien, V.

Belgia: V. Gouix, rue Vandermeersch 62, Schaerbeek-Bruxelles.

Bulgaria: Th. Kaneff, chambro di Komerco, Sofia.

Chekoslovakia: Karel Neumeister, Praha VI-59

Dania: Hilmer Hante, Oelenschlaegergade 23, V. København.

(Durigo sur pagino 3 dil kovrilo.)

Pro quo linguo neutra por interkompreno internaciona.

Da Fred. KRAFFT. Ridgefield. U. S. A.

Eventis kurte pos la deskovro dil Nova-Mondo du eventi grandega: L'invento dil imprim-arto e la skismo inter la Kristanaro, la Reformado. La du efektigis chanji enorma qui sentesas til nuntempe. La vorto imprimita generaligis la eduko e co intensigis la kombato inter la deskonkordinti. Ne nur l'aventuremi serchis nova vivo en la nov-utopio trans-atlantika, pri qua on audis naraci mirakloza, la persekutiti, la viktimi dil fanatikeso religiala dil du lateri fugis adibe por trovar resteyo, e por adorar Deo segun lia fidi respektiva. Regretinde l'ennemikesi transportesis ed akutigesis da la monarkii Europala, qui interluktis por obtenar posedo dil tereno vasta. Ta lukto duris dum plura yarcenti, til ke la Hispani pulse-sis dal Angli a la suda parto dil misfero westala. Tale la kontinenti westala dividesis segun linei religiala e linguala — la Nordo, protestanta ed Angla; la Sudo, katolika e Romana. Gradope la maxim multa kolonii Amerikana norde e sude liberigis su de lia patro-guvernerii, ma la lingui respektiva restis, same la kulturi.

Quankam l'ekmigreso ad Usa de Europa kontinental esis multe plu granda kam de Britania, tamen la linguo Angla divenis la linguo dominacanta, pro ke lua literaturo enduktis ne-eviteble Angla pensado, komerco-metodi, mori e kustumi; kurte Angla kulturo. Ta fakto historial pruvas sen-dube, ke probar establisar la Angla kom mondo-linguo augmentus l'avantajo dil nacioni Angle-parolanta e vekus la jaluzeso e l'antagonismi dil altra nacioni dil tero. Advere nul homo inteligenta esas tante naiva opinionar, ke la Angla devenos la mondo-linguo malgre ica obstakli.

Pluse, la linguo Angla esas un di la maxim desfacila por lernar, pro lua multega ne-regulesi gramatikal, lua pronunci ed ortografio kaosatra. Nulu povas konjektar quante desfacila to esas, qua ne studiis ol. Exemple, jurnalos importanta en New York editas di-

ale de pos plu kam tri yari rubriko "La justa vorto" por docar a la lekteri Angla la justa uzo di lia propra linguo. Libro publikigesas en Usa kun la titulo "Quale Espelar e Pronuncar 25000 Vorti misespelita e mispronuncita freque." Nu, se l'indijeni misuzas lia linguo camiere, quale on povas postular, ke stranjeri lernez ol, o dezirar ke la Angla divenez linguo internaciona? To esus plu mala kam desracionala.

Forsan on questionas pro quo l'eumigranti lernis parolar la Angla, se tala esas. To esas pro ke li lernis quale infanto lernas linguo — papagayatre — e ne per libro. Ti ek Nord-Europa lernas ol plu rapide kam ti ek Sud- od Est-Europa pro lingual proximeso. Ulte to esas en New York 71 jurnali diala, inter qui 30 editesas en lingui stranjera.

Objecioni plu o min granda povas montresar kontre altra lingui occidental, ma omnu konocas maxim bone sua propra lando e linguo kun lia relati. Pro to me nur skribas pri la Angla, ma irgu qua asumas la tasko propozar irga linguo nacionala trovos, ke restas nur l'adopto di linguo neutra ed internaciona, parlaborita racionoze, quale nia Ido.

Chapitro pri Chiniana trauro.

Trad. da J. LATTMANN (Suisia).

Che nula pagani la familiala vivo atingis tam grand importo kam che la Chiniani. Familial amo esas por li la maxim granda vertuo: to esas expresata anke en la Chiniana ritui traurala. Exemple la lego obligas la filii di mortinto dum tri yari traurar pri ita. Dum ta tempo li devas abstenar omna joyo, li darfes asistar nek mariajala nek altra festo, e devas portar blanka vestaji ek kanabo, blanka rubando cirkum la kapo, e palia sandali. La trauro ne ornas sua hararo e manjas nur poko. Statal oficisti di alta rango retretas de sua laboro dum un yaro e trauranta imperiestro celas su en sua palaco. Recente ca lego modifikesis tale ke de ca tri yari single nur ok monati esas traurobligala. La traurala koloro dil Chiniani esas blanka, advere la porto di ica restriktesas plue al richi, qui en la kazo eventanta esas blanke vestizita del kapo til la pedi. Same la «lamentistini» qui akompanas la funerala pro-

cesiono; elci mem celas sua vizaji per blanka tuki. Cetere, on kustumesas en Chinia, okazione la funeral procesioni, ostentar maxim multa kolori posible. Oftege on vidas reda od orizita sarki, parte kovrita da purpura veluro. Semblas ke erste recente aparis ibe la moro florizar la sarki. La sarki di richi esas vehigata o portata sur kamilo kun baldakino. Sencoza moro anciena, ankore nun praktikata en la Cielal Imperio, esas pozar sur la sarko irga objekto relatinta la profesiono, ofico, o sociala rango dil mortinto, quale che ni soldato honorizesas per expozo di lua sabro, chako o kasko, edc. Mem sur la sarko di la maxim basa laboristo ni vidas l'utensilo di lua olima mestiero, exemple shovelo, edc. Segun l'opiniono trovebla che multa populi, ke la mortinti en l'altra mondo povus havar simila bezoni quale sur la tero, la Chiniani portas dop la sarko, til la tombo, vazi kun diversa rizo=dishi e porkokarno. Memorante la Chiniana proverbo qua dicas, ke ta qua ne sorgas pri sua mortinta gepatri, ne meritas la nomo filio, on portas dop li anke manjili (splinti), tasi, teokruchi, pipi; mem brulanta lanterno e bastono donesas al mortinti por la granda voyajo. Stranja moro pruvas ke olim on portis dop la sarko anke la «kimoni» e shui, eventuale anke la kamili dil mortinto, mem la servistaro sequis ol. Catempe on dope=portas nur papera imaji pri ca kozi. Pos la enterigo dil kadavro, ca imaji brulesas sur la tombo kun la naiva kredo, ke la fumuro acensante transformesos a reala kamili, edc., itere disponebla dal mortinto. Certe, la revoluciono de 1912 en la imperio di la mezo eskartis multa arkaika mori ed idei, ma tamen multa kozi permanis, tale ke anke la «moderna» Chiniani ne esas tote libera de la naiveso. Richa civitani, exemple generalo Cheng=Tsu=Ling igis portar a sua tombo ligna statuo di sua preferata konkubino, por ke lu ne indijez el en l'altra mondo. Nulo surprizas plu multe la novico en Chinia kam la bruisego vere paganala okazione la funerala ceremonii. «La repozeyon di mortinto silencado dominacez» skribis un de nia poeti. Ma certe lu versifabus altre, se lu nur unfoye trovesabus en la morteyo di richa Chiniano! Me mencionas nur, ke en Tien=Tsin, ed anke en altra regioni dil Cielal Imperio, on opinionis povar per lauta lamentado igar la anmo di mortanto restar plu longe en sua korpo. Ni ya savas per Ovidi e Properz, ke anka l'antiqua Romani tale opinionis. Repugniva

kozo esas la ululatra lamentado ye la morto di richa Chiniano. Speciale engajita e bone salariita lamentistini, helpata da murmuranta e cimbalfrapanta sacerdoti cirkondas la mortolito di lu. Or, mem plu «solena» esas la funerala procesiono! Mem la simpla personi sorgas ke lia kari sepultesas ne sen fore audebla timbalofrapi e penetranta flutopleado. Ma la heredanta filii di richi esas plu sorgema. Plura «orkestri» engajita akompanas bruisegente la procesiono qua abundas de fluktuantia standardi kun sentenci segun Kon=fu=tse.

Pri anatomio e fiziologio.

Diskurso da S-ro H. D. AKERMAN.

Koram la London Ido Club, 5esma nov., 1926.

Estimata siori. Cavespere me volas facar ciencala diskurso pri l'anatomio e la fiziologio di la homala korpo. Certe vi savas ke anatomio esas la studio pri strukturo e mekanismo di la korpo, e fiziologio, la studio pri la funkcio di la korpo. To esas temo qua mustas interesar vi omna, nam vi omna havas homala korpi.

On generale komencas ye la skeleto. La skeleto konsistas ek osti qui esas artikizita o fixigita kune segun definitiva ordino. Cirkume 200 osti esas necesa por facar un skeleto. Me dicas cirkume, pro ke kelka osti esas tam mikra ke l'anatomiisti ne savas precize quo esas e quo ne esas osto.

Kelka animali portas sua skeleti extere, exemple la krabo, ma la homi preferas portar ol interne. Se ulu dubas, ka lu havas osti, lu marchez tra chambro en la tenebro. Kande lu frapis sua tibio kontre stulo od altra moblo lu ne plus dubos pri ta punto.

La skeleto esas tre utila. Se ni ne havus ol, ni esus vermi. Or, la homo nule similesas vermo. Se me dicas, exemple: „Ta Esperantisto esas vermo,“ on mustas ne komprenar to literale; to esas metaforo.

La skeleto esas la framo sur qua la restajo di la korpo esas konstruktita. Inter multa osti esas artiki, qui permisas la movado kande la osti esas tirata da la muskuli. Ma existas altra tre importanta funkcio quan la osti facas, nome li protektas la delikata e domajebila organi di la korpo. La kranio protektas la cerebro, la osti di la pektoro — precipue la kosti — protektas la kordio, la

pulmoni, edc. Pri la kosti, kelka personi ankore kredas ke la homini havas un kosto plus kam la homuli. To esas eroro; homuli e homini havas egale 24 kosti.

La kranio esas sat forta por rezistar l'ordinara frapi e shoki quan ol kustumale recevas. La kranii di kelka homi esas plu dika kam ti di altra homi. Me supozas ke la omno-sorganta naturo donis dika kranii a ta personi qui havas la maxim granda chanco esar batata sur la kapo. Esas neutila batar ta personi. Omno quon on povas facar esas dicar: „Sioro, vu havas dika kranio.“

La kranio esas ronda e kava, e kontenas la cerebro. Per la cerebro ni pensas. Omna homi havas cerebri ma ne omni uzas li. La cerebro di homulo pezas plu multe kam la cerebro di homino. Ma to tote ne signifikas ke la homini esas min habila kam la homuli. La homini funcionigas sua mikra cerebri plu rapide kam la homuli, e tamaniere sempre ganas avantajo ye la homuli.

De la cerebro iras en omna direcioni multa fili quin ni nomas nervi. La nervi portas ulspeca impulsi qui multe similesas telegrafala mesaji. Esas du speci di nervi; un, qua portas mesaji de la cerebro ad ula parto di la korpo, ed altra qua portas mesaji de parto di la korpo a la cerebro. Exemple, supozez ke me brulas mea fingro per kandelo. Mesajo esas quik sendata de la fingro a la cerebro: „Fingro brulata da kandelo; tre doloras; sendez instrukcionni.“ La cerebro judikas pri la afero e sendas respondo a la muskulo qua direktas la fingro koncernata: „Retrotirez fingro de kandelo.“

La kordio: To esas muskuloza organo qua pumpas la sango tra la korpo. Kontre populara kredo, la kordio nule esas l'organo dil amoro. Homo kun febla kordio povas amarar tre ardoroze, ed inverse. La kordio jacas kelke ye la sinistra flanko di la korpo. To esas la kauzo pro quo ni skribas per la dextra manuo. En antiqua tempi, kande la homi kombatis, li portis per un manuo espado od altra armo, e per l'altra manuo shildo por protektar su. Pos kelka tempo li remarkis ke homo vundita ye la dextra flanko kelkafoye vivas, dum ke homo vundita ye la sinistra flanko sempre mortas. Pro to li portis sempre la shildo per la sinistra manuo por protektar plu bone ta flanko e komprenende l'espado en l'altra manuo, to esas, la dextra. Tale la dextra manuo divenis plu habila, e kande la homi plu tarde kambiis l'espado po la plumo, esis tote naturala ke ica esez tenata per la dextra manuo. Nun ni kambiis la plumo po la skribmashino, do ni probable perdos ta spe-

cala habileso di la dextra manuo. Parolante pri la manuo me memorigas ke ni havas nur du manui, dum ke la simio havas quar. To esas grand avantajo por la simio, ed esus tre utila por la homi se li havus manui vice pedi. Exemple, por la homi qui mustas stacar en omnibuso on havus basa horizontala stangi quin li tenus ferme per l'infra manui, e li ne bezonus tenar la supra stango per l'ordinara manui, qui esus tale libera por tenar jurnalos, edc. Egale kande homi saltus adsur movanta omnibuso, quante bona esus se li povus kaptar la bordo di la planko per quar manui, vice glitar per nia nuna absurda pedi.

To quon me dicas ne esas absurdajo. La homi nur recente perdis la povo tenar kozi per sua pedi. Omni savas ke nove-naskinta infanto plu multe similesas nia ancestri kam ni adulti. Me plurfoye facis la yena experimento. Me tushis per la fingro la plando di la pedo di tre yuna infanto, e me remarkis ke la pedo movis quaze por tenar mea fingro. Altrafoye me dicis ad infanto kelke plu olda, ke lu tenez krayono inter la unesma e la duesma fingri di la pedo, e ke lu trasez cirklo sur papero quan me pozabis sur la sulo. L'infanti facis to. Komprenende me facis ta experimenti kande la matro ne regardis.

Ma me mustas retrovenar a mea temo. La sango fluas de la kordio tra tubi nomata arterii, pose tra multa tre mikra tubi, e fine tra la veini retro a la kordio. Kande la kordio pumpas la sango ni dicas ke ol pulsas. La kordio pulsas ordinare 72 foyi en un minuto, ma kande on esas ecitita ol pulsas plu rapide. Mea propra kordio nultempe superesas la normala rapideso di 72.

Ante, kande homo havis tro multa sango, exemple pos drinkir tro multa vino, lu iris a la barbisto, qua sangotiris lu. Cadie to ne esas necesa, pro ke ni preske omna razas ni ipsa, e tamaniere ni perdas sat multa sango omnamate.

La sango portas ad omna parti di la korpo nutrajo ed oxigeno, e kolektas la neutila produktaji. Ol esas reda, pro ke to esas la justa koloro dil sango. On dicas ke la sango di nobeli esas blua, ma to ne esas vera; ol aspektas quale la sango di ordinara homi quale vi e me.

Tre remarkinda qualeso di la sango di sana homo esas ke ol havas sempre la sama temperaturo, tam en varma jorno di somero kam en kolda nokto di vintro. Ol esas, segun la sistemo centigrada, 37 gradi, segun la sistemo Fahrenheit 98 1/2 gradi. On dic-

as ke l'Italiani esas tre varmsanga; nule, li esas sempre 37 grada. Vi remarkos ke la nombro segun la sistemo Fahrenheit esas preske 100, e la kauzo esas sat interesiva. Kande on unesme konstruktis la termometro Fahrenheit on uzis, por fixigar zero, mixajo di nivo e salo, e por fixigar 100 gradi, la temperaturo di la homala korpo. — Sendube ta dil inventero. On trovis pose ke ta lasta temperaturo esis kelke plu alta kam la normala temperaturo di la sango, tamen on ne chanjis la termometro. On nur povas supozar ke l'inventero esis lejere malada de influenzo.

Fine, me varme rekomendas a vi ica studio pri la korpo. Ne esez quale ita patrino qua skribis a la chefinstruktisto di la skolo ube sua filiino studiis l'anatomio, inter altra temi. El skribis: „Sioro, me deziras ke mea filiino ne plus havez lecioni pri sua internajo; to ne esas polita temo.“

La Vejetarista Hundi-urbo.

Trad. da Max JACOB. (Berlin).

Kelkafoye la homi ja facis la maxim stranja stroki volante sequar etikala principi; ma semblas, ke lo maxim stranja en ta domeno facesis da Hindua milioniero nomita Arjun Lalshat: Lu kompris tota Hindua vilajo por transformar ol a hundi-urbo, ma lu tote ne havis la intenco, quale on forsan povus kredar, krear per to azilo por hundi sen posedanti, od altra hundo-paradizo! Ho no, la hundi qui deziras juar la civitaneso di ca urbo, mustas asketesar en maniero certe neagreabla por li; li mustas vivar tote vejetariste!

Arjun Lalshat apartenas al komuneso dil «Sep Jain», qui havas kom maxim santa e severa principo: «Tu ne devas ocidar!» Ma a Lalshat ne suficas konvertar pri to sua kun-homi; lu rezolvis anke realigar ol che la animala e do komencis per la hundi. Por supresar la ocidema instinti di la hundi dil vilajo, lu nur donigas a li rizo, sekalo, lakto e butro. La yuni mustas manjar rostita rizo e butro kun sukro til la evo de 3 monati.

Nu, por ke la hundi ne tentesez hike ed ibe ruptar la severa dieto per propre chasita «karnajo», omna trui di muskulo e rati en la vilajo ed olua cirkumajo stopesis, tale ke ica kompatinda animala mustas serchar altra refujeyo por ne pozar en risko la hundala moralo. Arjun Lalshat esperas en ula tempo obtenar raso de hun-

di, qui esos tante vejetarista, ke li ne plus pensos pri manjar karno.

Ni esperez ke lua esforci esos balde sucesoza: nam lore esos supozenda, ke lu anke probos agar same che altra animalo, nam esas agreabla penso imaginar, ke fine ne plus existos "sovaja" animalo, (ecepte forsan la homo), e ke domptisti di leoni, konjuranti di serpenti edc. esos nur ankore superflua nocioni de "olim". Esas regretinda, ke ni ne plus vidos ca stando ideala.

Koqueyo kom habiteyo.

Da J. BALLER. (Wien).

On povas kelkafoye audar diskuti pri koloniigar, e pri konstrukturi en la kolonio. Ye tala okaziono on anke diskutas pri koqueyo kom habiteyo sequantamaniere:

Kom utila e bela spaco ta habito-koqueyo konvenas plu bone kam ordinara koqueyi di nia grandega lokaco-domi. Esas ya konocata, en qua mikra obskura e leda koqueyi ofte nia povra homini pasas la duimo di lia vivo. Ta koqueyi esas ofte loki, qui ne rare recevas lia jorno-lumo ek obskura koridoro o tenebroza korto. Ofte oli esas nul altro kam streta paseyo, qua duktas aden la chambro od en la kabineto. Tala koqueyi ne esas apta kom resteyo. Por ica skopo nur existas la chambro, en qua la homi manjas, laboras e dormas. Samtempe ta chambro anke devas servir, se esas necesa, kom maladeyo. Esas facile komprenebla, ke cakaze mala situeso sanesala komencas.

To omno esas evitebla per la habito-koqueyo, ma kad omna homi o mem nur multa homi savas generale, quo to esas?

Ol ne esas inventuro di nia tempo. Lu esas existinta ja sempre kom bela granda koqueyo. On povis trovar ol en anciena domi ankore ante kinadek yari en Wien. Ma kande la anciena domi rikonstruktis, anke la granda koqueyi desaparitis, pro ke on volis explotar la spaco e tale la kompatinda homini recevis la mikra, obskura e leda koqueyi. Catempe on povas vidar la originalo o prototipo dil habito-koqueyo en anciena domi dil provinca urbi od anke en bela domi sur la ruro.

En Germanio on memoras ed agnoskas depos kelka tempo la oportuneso dil habito-koqueyo. On konstruktis e konstruktas ol sukcesoze en kolonio-konstrukturi. Ica koqueyo ofras agreabla habit-

eyo ed ecitas certe la senso por la restemeso domala per lua hermatra herdo e komoda manjo-plasi. Che ni la habito-koqueyo projektis dal arkitekti por mikra lojeyi, ma la proprieteri repulsis tala projekti. Li demandis sempre nur lojeyi, qui konsistas ek chambro e koqueyo od ek chambro, kabineto e koqueyo pro ke li povis lokacar tre facile tala lojeyi.

Ma pro quo mikra habiteyo ne devus konsistar ek lojo-loko e higienala dormo-chambro? Habiteyo ek chambro, kabineto e koqueyo ne ofras la sama avantaji, qui esas en lojeyo ek dormo-chambro e habito-koqueyo.

Nu, quale aspektas tala koqueyo? Lua aspekto esas preske tadi ordinara lojo-chambro. „Yes“, on replikas, „ma la herdo e la koqueyala vapore, to esas desagreabla kozi.“ — „Certe, ma existas ya bela herdi kun muluri e vapor-chapi. Ici facesas artificioze per simpla moyeni. On memorez la ruranala chambri ofte vidita od anke la imaji kun dekoruri di tala loki. Ni povas vidar en tala chambro la herdo kun muluri. Olci povas servar kom etajero por pladi, kruchi e pladegi.

La vapor-chapo povas havar orniva efiko. Lua ventilado efikas la purigo de omna exhalado o fumuro. Ulte to povas e devas esar herdo-nichi en la habito-koqueyo. En l'una nicho esas retraktita konstrukturi kom armori, altra nicho esas loko por lavado-netigilo. Certe kelka artala gusto esas necesa ye tala konstrukturi.

Altra importanta objekto dil moblaro di la habito-koqueyo esas la manjo-tablo. Olu povas stacar en angulo cirkondata da benki o kofri kom sidili. Lu anke povas esar apud la herdo, eventuale apud la fenestro. Super la benki an la muri fixigesez planki por vazi, edc.

En angulo la horlojo e kelka imaji ne darfas mankar. Per oli la habito-koqueyo divenas agreabla e hemala. La fenestrala nicho servez kom loko por laboro, elevata per grado kun mikra tablo, stuli e pendul-lampo o lustro. Anke skribtablo e tabularo por libri povas stacar hike. La fenestrala muluro divenez ornita per flori. Ulte to kelka altra mobli trovos bona plasi an la libera muro.

Tala habito-koqueyo esas la assembleyo dil tota familio, ube la patro repozas, fumas e lektas, ube la matro parfinas lua omnadia labori, ube la infanti lernas od amuzas su, ube on salutas konocati ube varma temperaturo esas dum la vintro. To esas la habito-koqueyo.

La duesma loko en la mikra habiteyo esas la dormochambro. Apud la vera habito-koqueyo la chambro restas higienala loko, quo esas tre grava ye maladeso di ula membro di la familio. — Se la homi agnoskos la neceseso dil habito-koqueyo, ica certe konstruktos en la nova domi.

Vi nun saveskis la avantaji dil habito-koqueyo e me forsan divinas via pensi, se me expresas li per la sequanta vorti: „Me volus anke havar habito-koqueyo.“ — Ma omna objekti, omna kozi havas du lateri: averso e reverso. Vi savas la fakto, ke la homini ofte devas restar dum lia duima vivotempo en obskura koqueyi sen jornolumo e sen bona aero. Ta loko do devus esar plu komfortoza e plu agreabla. Esus krueleso, se ni volus koaktar la tota familio restar en la koqueyo, ed esas nesalubra lojar en koqueyo, ed esas nepura koquar en lojeyo. Vaporo, lavado e rinsado, la odori dil manjaji, polvo dil karboni e gasala odoro ne esas eskartebla mem ye granda netigado. Oli certe ne esas salubra.

Ultre to en koqueyo esas evitenda la fumuro dil fumanta homo, la neevitebla sordidigadi per l'infanti, la exhalaji di plura homi e forsan dil hundo o kato.

E quala esus la movkapableso dil membri di la familio? La spaco dil koqueyo esas tro mikra por la tota familio.

Certe ne esas aspirenda, ke la mastrino esez en la koqueyo dum la duimo di sua vivo. E to anke ne esas necesa, nam moderna koqueyo kun mikra gaso-koquilo e kun diversa mashini funkcio- nas quale laboratorio. Per tala instaluro on sparas multo de spaco e de tempo. La mastrino liberigesas per to de sklavatra laboro.

La aranjouro di tala koqueyo ne esas plu chera kam omna murluri, vaporchapi ed etajeri kun pladi e kruchi.

La kulturhomi ne forte prizas la habito-koqueyo.

Alibio.

Trad. da J. J. EGLI. (Suisia)

En unestma-ranga hotelo en Z. decensis frumatine eleganta sioro, qua enskribis su en la listo dil stranjeri kom: Hugo Zand, rentiero ek K. Pos lavir su e chanjir sua vesti, il dejunis en la restorerio e parlektis hastoze la jurnalato matinala. Lua regardo fixigesis da noto, grase imprimita: Ca predimezo komencos en la salonego

dil tribunalo dil jurinti la deliberi kontre la celiba seruristo Albin Kinz ek W. pro grava rupto-furto. Ta krimino suatempe tre ecitis la urbani, pro ke la butiko di orajisto totale spoliesis per penetra tra la plafono dil unesma etajo.

La stranjero rezolvis asistar la debato ed il vehis per automobilo al tribunal edificio. Il sucesis recevar ankore stacoplaso en la unesma rango dil tro plenigita askoltospaco. La deliberi jus komen-cabis e la prezidanto questionis l'akuzito, pala yunulo: „Ka vu kon-fesas l'ago di qua vu akuzesas?“

Quiete e decidite l'akuzito respondis: „No, nam me povis tote ne exekutar la rupto-furto, pro ke me esis lor l'ago ne en Z., ma en Y.“ La krimininto povis pruvar nulmaniere sua alibio e pro to on duris la traktado. Interesite la stranjero sequis la procedo, dum ke l'akuzito regardis indifereinte l'askoltanti. Subite il tresayis, bruska redeso acensis lua vizajo e per ecitita voco il klamis: „Yen testo, qua povas pruvar, ke me esis tadie en Y.“

Kompleta kalmeso regnis en la salono. La stranjero emoceskis. Il citesis ad la tablo judiciala, lua personala dokumenti examenesis. Pose la prezidanto questionis lu, kad il konocas l'akuzito. Energioze ed indignite la stranjero negis ca questiono. Lore l'akuzito pregis, kad il darfas parolar kun la testo, por vekigar lua memoro. La tribunalo satisfacis la prego ed inter la testo e l'akuzito la sequanta interparolado eventis:

Akuzito: „Sioro testo, ka vu povas memorar, ka vu esis en Y. ye ta merkurdio?“ Pos kurta meditado la stranjero respondis: „Yes, ton me memoras, pro ke ni havis kunsido dil surveyo-konsilistaro.“

Akuzito: „Vu arivis per la treno matinala, cirkume ye 9 kl. e portis pezoza kofro.“ Testo: „To esas posibla.“

Akuzito: „Vu serchis portisto e pro ke me esis senlabora, me ofris me a vu por portar la kofro al automobilo.“ Testo: „Me povas memorar donir mea kofro a portisto. Ka vu esis ta, me ne savas.“

Akuzito: „Me imploras vu, examenar vua memoro. Por portar vua kofro, me trusis la kamizo ye la dextra maniko e vu remarkis ulo an mea supra brakio e vu

questionis me pri la signifiko di ca stranjajo.“ Testo (pos kelka medito): „La yunulo, qua lore portis mea kofro, havis ye la supra brakio stranja tatuajo reprezentanta du krucumigita hufoferi. Me questionis lu, quon to signifikas ed il respondis, ke il esis olim forjisto ed il aplikigis ca tatuajo kom signo di lua korporaciono.“

Pala ye la tota vizajo l'akuzito nudigis sua brakio e sur olca

on videskis du krucumigita tatuata hufoferi. — Granda silenco regnis en la salono. La testo jurigesis e la delibero finis per absolvo dil akuzito. — — —

Kelka monati plu tarde l'akuzito Kinz riarestesis ye rupto-furto en altra urbo kun sua komplico — la descharjo-testo dum la debato en Z.

La tilio.

Trad. da Max GUNZENHAEUSER. (Germania.)

Quale la Orientano selektis la Palmo kom arboro di sua popolo, la Indiano la figiero, la Persiano la cipreso, la Greko la oliviero, la slavo la birko, tale la tilio regardesis de sempre kom arboro dil Germana popolo. La Franca skriptisto Alphonse Karr deskriptis en sua romano «Sub la tilii» Germana travivajo en la melankolioza, sentimentala maniero, quale ol reputesas okazione kom partikularajo specifike Germana. Advere on karakterizis anke la querko kom German arboro, ma lu ya esas difuzita tra la tota misfero e prosperas anke en Nordamerika, dum ke la tilio reputesas depos la tempo di Klopstock kom simbolo ekskluzive Germana.

La Germanali veneracis en la bruisado dil querko la volado dil dei, ma la tilio esis por li l'arboro dil komunajo. Singla vilajo havis sua vilajal tilio, en la ombro di qua la komono kunvenis por serioza deliberado e gaya kuneso. Moro e kustumo, tradiciono e literaturo pruvas, ke la tilio esis la Germana arboro. En la Nibelung-i folio tiliala esis de funesta rolo ye la morto di Siegfried, ed ube la amor-kantisti nomas amoral placo, ol certe esas «sub la tilii en la erikayo, ube esis nia dua lekto», quale kantas Walter von der Vogelweide. Anke multa populal kansoni relatas la tilio, exemple en: «Es steht eine Linde in jenem Tal, ist oben breit und unten schmal»... (Stacas tilio en valo ita, supre larj ed infre streta) — kansono qua en simila formo trovasas anke en bas-Germana dialekto. La antiqua miti posedeskis la tilio, sub qua nani vivas misterioze ed heroi dormeskas sorcite; amorozi renkontras su sub tilii e la maxim emocigiva ceni hike eventas. Ibe l'uceli kantas lia dolca kansoni, e l'adiado realeskas sub ombroza tilii. «Am Brunnen

vor dem Tore, da steht ein Lindenbaum... (Che la fonteno avan la pordego, ibe stacas tilio=arboro), tale ni kantas ankore cadie. Sur la merkati dil urbi esis la tilio, e lu kreskis avan la domi dil urbani same kam avan olci dil vilajani. La tilio esis la sakra arboro, sub qua la Germanala «thing» (komonala judicieraro) decidis pri vivo o morto. «Donita sub la tilio» dicesas en plura di ca verdikti. Anke la mezepokala «feme» (sekreta tribunalo) kunsidis sub ca «thing»=arboro, quale ni saveskas per la famoza: «fem»=tilio sur la reda sulo en Dortmund.

Multa tilii plantacita pos vinko o liberiganta ago memori-gas anke cadie la anciena kustumo veneracar la tilio kom arboro di la libereso e vinko. Pro to ne esas astonanta, ke la tiliofolio trovesas sur multa anciena blazoni e sigili. Leipzig esas la anciena urbo di la tilii, nam Lipa esas la Slava nomo por tilio. Anke Lübeck darfis longe, se anke erore, gloriizar super la sama nomo. Ne nur Walter von der Vogelweide trovas, ke la printempo esas maxim bela, kande la tilii florifas, ma anke Uhland prizas la tilio kom arboro dil amoro e printempo. Mem la tombo di Till Eulenspiegel en Mölln ornesis ja fruatempe per plantacita tilio, e tilioparo supervultizas anke la tombo di Klopstock en Ottensen. Erste en plu moderna tempo on anke remarkigis la querko veterespruva e tuberoza, ma la joyo pri la naturo, pri omno quon kontenas la popul-komunajo kom tala, de la komenco esis asociita kun la tilio.

V I V O - R E F O R M I .

PRO QUO ME NE ESAS VEJETARANO. Da G. NIELD. (Marseille)

Pro la intereso dil animalo ipsa quin ni manjas. Pro ke esas tote indiferenta por la animalo se, ulfoye mortinta, ol manjesez o ne; quo importas por ol, to esas ke ol havez vivo felica e morto sen sufro.

Ni konsiderez exemple la bovi. En rejimo vejetarana, kun granda konsumo de lakto, oportas ke la bovini, por laktifar, genitez kontinue. Ma certe on ne povas lasar vivar til morto naturala omna naskanta bovyuni, e la vejetarani esos koaktata mortigar li, tot-yuna. Kad ne esas preferinda por la bovyuni ipsa ke li esez edukata por la buchisto? Kad ni povus donar tante multa sorgi e fle-

gi a nia buchala animala se li ne esus buchenda?

Animalo kustumale ne manjata esas la kato. Kompatinda kati! Quantin me renkontras en mea vilajo skeletatre magra, maladi. Se on manjus li, on certe nutrus li bone e flegus li.

Restas la questiono dil mortigo. Morto naturala esas lenta, ne agreabla. Kad ne esas preferinda por la animala artificala morto instantala sen sufro?

Me ne esas vejetarano pro l'intereso homala. La naturo videdez nia dentaro — facis la homo omnivora. Kelka karno tre variigas e tre plubonigas la menui. Esus absurdajo lasar bonega karni putreskar, kande per racionala uzado li prokuras nutrivi e manjo-plezuri, sen noci. Advere, ulafoye esas plu bona por ula individi ne manjar karno, ma tre ofte karno-nutrado ja salvis povra infanti debila, ftiziiki, edc?

Mea-opinione, la eroro dil vejetarano esas — quale tre ofte eventas en omna faki — konsiderar nur un parto dil vereso objektala, konstruktar terorii sur nura sentimenta, ne havar logikal mezuro por to quo devas o ne devas facesar.

SOCIAL-EKONOMIAL PROBLEMI.

Adreso dil specal redaktero: J. Züllig, Oberstr. 129, St. Gallen.

Lukto kontre povreso impozita. Da Marcel PESCH (Genève, BIT)

On voluntez meditar lo yena:

1) **P r o d u k t o.** — La produkturo konsistas ek prima materio, plus laboro (helpita o nehelpita da kapitalo).

Quante plu granda esas la quanto de laboro, tante plu multa esas la produkturi. Do, esas avantajoza disponar tam multa kam, posible, homolaboro (bonegeso di la enmigro di stranjera laboristi) e mashini (bonegeso di la maxim produktiva mashini).

2) **R e p a r t i s o.** — Du kazi: 1) Kande la produktinto esas sola (en nekonocita regiono, exemple): — la produkturo esas integre por la produktinto (laborinto, kelkafoye kapitaliero, cakaze UN persono). — 2) kande la produktinto esas membro di nia socio-sistemo: — la produkturo esas: a) parte por la laboro (laborinto recevas ol kom salario-quanto; kapitalo, kom intereso) — b) parte por la sulo-proprietero (kom sulo-rento) qua extorsas ta parto (per la proprieto-

lego) sub la formo di vendo di la prima materii ne-kreita da lu.

Ka ne esas deduktebla de to, ke la parto obtenita da la laboro ne povos kreskar (malgre la laborspariva inventuri, cien-co-organizita laborado, edc.) ante ke la sulo-rento esabos supresita? Ka ne esas anke evidenta, ke la lukto mustas eventar ne inter laborinto e kapitaliero (qui ulkaze esas UN persono, ex. che la kooperal produkto-societi), ma inter la federita laborinto-kapitaliero kontre la sulo-rentiero?

(L'autoro di ca artiklo respondizos omna letri pri ta temo.)

SOCIO, EKONOMIO, ETIKO, RACIONO.

Da J. ZÜLLIG.

Reflektar generale pri ulo, co esas mezurar ol, lua bona e lua mala lateri, per la mezurili dil etiko e dil raciono.

Ye irga sundio ni tale reflektas pri la stando dil socio, lua tilnuna developo e la questiono, kad e quale plu-bonigi esas ankore dezirinda.

Ni ya savas, centi de homi e libri ja okupis su pri tala reflekti e postuli, depos la Hinduala antiqueso til la Hebreala legi, plu tarde la Kristanala doktrini, pose ti da Nietzsche, Karl Marx, Proudhon, S. Gesell e mult altri.

Sempre chanjis la formi dil socio, ma sempre itere la etiko havis forta motivi prenar la parolo por postular plu-bonigi.

La etiko esas la sempre revolucionema instigo, ol "mustis" manifestar su tempope en diversa loki, sub diversa formi por avancigar la developado.

Sur adres-karto recevita okazione kongreso de Ido-amiko (R. Harding, London) me lektis tala kurta "Historio dil homal esperi":

"Kristo salvos la mondo" (Faliinta)

plu tarde: "Demokratio salvos la mondo" (Faliinta)

plu tarde: "La granda milito salvos la mondo" (Faliinta)

plu tarde: "Sovietismo e komunismo salvos la mondo" (Faliinta)

plu tarde: "Fashismo salvos la mondo" (Faliinta)

nuna sugesto:

"Amo, unike e sole, posedas la povo salvar la mondo."

"Salvar la mondo." Probable anke R. H. intencis dicar per to ad-duktar plu kontentigiva stando dil homala socio, plu bona relati en la homaro.

Kad ne "religio" esas la remedio por to? Se ol esus, lore la salveso esus efektigita.

La vorto "amo" havas plu kam un senco; on povas amar la singla homo o singla homi, ma se on volas amar multa, o propre dicita "omni homi" la homaro, on mustas sentar tre yuste e ne-egoiste, e ta senton on nomizas "etiko".

Certe, "amo ed etiko" esis la impulsi en la chefa religii, ma tam balde kam la adherintaro divenis grandnombra, lore la "religio organizesis", ol divenis organizuro kun la (terala) tendenco aquirar influo, povo, havaji, e lore ol sempre plu multe perdis sua vera impulsi. Remarkinda, tala esis la marcho di omna mentala movadi. Dum la duro di la lukto por agnosko li esas pasable bona, ma kun la generala adopto altra impulsi divenas efikanta, la "movado" perdas multo di sua originala valoro.

O n d o z e marchas la evoluciono dil homaro.

Kande profunda stando esas tre evidenta, la etiko pozas nove la fingro sur la defekti e postulas rifreshigo.

Tale ni vidas nuntempe, ke la agenti dil religio komencas komprenar, ke la pieso mustas manifestar "etiko" en la diala, la sociala ed en la inter-naciona vivo, o ke, sen to, ol perdos omna influo, mem la existo. Nun, pos ke la raciono dil Europala populi for-balayis la imperiala suvereni, ta predikisti trovas la kurajo parolar por la internaciona paco e la posibligo dil sociala paco. Ni vidos, kad li savos liberigar su ipse ek la entravi dil kapitalpovi. Lore li mustos ne nur predikar al indijanti "kontenteso", ma li mustos helpar studiar ed enduktar la racionoza moyeni por cesigar omna ne-yusta exploto di la laboranti, omna revenui sen laboro.

K O M E R C O .

Adreso dil specal redaktero:

J. K r e i s, Burgweg 3, Z ü r i c h 8

N. D. L. R. Ni interruptas la serio dil komercial letri por ke ni povez aparigar tre interesiv e bonega tradukuro da nia ldisto J. Lattmann. Ni rekomendas ca artiklo pri la developo dil komerco al atencoza studiado di omna lekteri. La komercial korespondo durigesos en la proxima numero.

La primitiva formi di la komerco.

Trad. da Julius LATTMANN. (Suisia)

Esas certe interesiva esplorar la nasko di la komerco inter la populi. Tale ni konoceskos la desfacilaji vinkenda da ti qui okupis su olim pri la inicio di irga relati komercala, e samtempe ni povos «mezurar» la kulturala grado exemple di la habitanti di nordal Europa en la epoko di la petro. Ĝsas ciencale pruvita dal esploristo O. Montelius, ke silexa utensili facita en Shonen, Suedia, ekterigesis en regioni distanta til 800 kilometri. Ne erste en la lasta yarcenti ante Kristo, ma ja en l'epoko di la bronzo e di la petro laboruri tote sama esis difuzita en nordala Germania, Dania, Suedia e Norvegia. On supozas ke ca difuzo eventis komerce. Sucina ornivi portesis, ja en la 3. yarmilo ante Kristo, de Shonen a multe distanta Västergötland. Plu interesiva esas la konstato di la komercorelati inter Skandinavia ed altra landi. Pri ula trovaji di qui la origino esis konstatebla, l'origino-loko e la trovo-loko registragesis sur mapo, e talamaniere on povis skisar la komercovoyi sur qui ja depos 2000 yari a. Kr. la landi di la nordo relatis kun ti di la sudo.

En l'antiqueso la komercisti mustis generale ipse voyajar kun sua vari. Ma, segun voyajo-deskripto dal komerco-voyajisto Ansgar, pasajo de Germania a Suedia esis danjeroza pro pirati ankore en la 9. yarcento pos Kr. Plu danjeroza esis voyaji tra la forestoza landi, ube ursi, volfi, edc. vivis ultre — raptisti homala. Pro to, por sekurigar su, on voyajis karavane, e mem tale on minacesis da raptisti. Pro ke certe l'epoki ante-Krista esis men plu sovaja, on supozas ke anke lore komercovoyaji eventis en formo di armizita karavani. Same certa esas ke ja lore eventis anke ula «merkati». Dum longega tempo omna komerco esis nur kambiala, ed erste kande metali aparis, la vari povis esar pagata, t. e. komprata.

Komprenende tala komerco-relati inter populi tre distanta e diversalingua fondesis ne de un dio al altra, ma naskis pokope, mem yarcentope. La primitivo ya reputas omna stranjero kom enemiko quan lu evitas renkontrar o quan lu kaptas, se lua havajo esas posedinda. La bezono o deziro relatar kun

stranjeri esis do granda progreso sociala. Ni citas hike la deskripto dal Holandano Dapper pri quale la unesma Europani iniciis kambio=komerco kun la indijeni di Senegambia ye 1677. Navigante la riveri e renkontrante vilaji e negri, irga kurajozo acensis la rivo e proximeskis li kun kambio=objekti. Koram la armizita sovaji lu pozis la kozi al sulo e retretis a la batelo. Lore la negri advenis por spektar la kozi e pozis anke irga artikli apude e retretis a la vilajo. Nun la blanko rivenis e prenis la donaji di la negri, t. e. se on esis kontenta pri lia ofrajo. Altrakaze on vartis til ke la sovaji depozabis artikli di qualeso o quanteso kontentiganta. Lore la du parti queris la objekti kambiita.

Segun Herodotos ja la Carthagani uzis ica kambio=maniero komercante kun la negri di westal Afrika. Simile komercesas ankore nun inter Blanki ed insulani di la Pacifiko. Volante debitar exemple l'internaji de kokosi, la sovajo sempre armizita portas li, ulaquante seriigita sur kordi, al proxima faktorio dil blanki. Ici lasas lu, avan apuntita fusili, selektar inter l'artikli recevebla po lo adportita. — Ye mult expedicioni en stranjera landi la paco kun l'aborijeni povis mantenesar nur per kambio=komerco.

La rivo=habitanti di nova Guinea esas en permananta enemikeso kontre la habitanti dil interna lando. Ma existas ula placi qui esas «tabu», t. e. neutra, ube l'insulani kunvenas por pacemente komercar. Analogajon raportas la Afrika=voyajero Lander qua kom unesma Blanko navigis Niger til la boko. Anke ibe esis ulaloke merkato ube l'enemika genti kunvenis komercante. Misionero Dr. Spieth skribis pri la merkato en Peki=Togo: «Mardie e venerdie eventas merkato. Dume esas speco di armistico, e qua tamen kaptas ulu caokazione, ta esas perjuranto, e kom tala lu mustas pagar amendo en formo di du kapri, un mutono ed ula nombro de konki.» Cetere mem en Germania, en Holstein, tala merkato=placo existabis en vasta erikeyo. Ad ibe la habitanti di la tota cirkumajo venis kun sua produkturi, e quankam ye 1442 la urbo Heide fondesis cirkum ita placo, on dicas ankore nun: «Me iras al erikeyo» vice «al merkato.» Segun Klemm anke la Indiani havis tala merkateyo neutra proxim Mississippi, e la Chilianani en la Andi.

Fri la komercala trompo dicis ja Iesu: «La komercisto ha=

vas falsa balanco ed amas la trompo.» La trompemeso di la marchandisti qua ya multe nocas la komercisti, igis la honesta komercisti di civilizita nazioni fondar gildo di komercisti absolute fidinda. Ma a ca honesta gildo on povas opozar la fakto, ke che populi maxim primitiva existas la maxima honesteso, t. e. en landi ube Europani ne ja agis o tote ne konocesas. Advere to esas ne bon atesto por ni filii di la kulturo! En la Yorubalando exemple negrini vendas ,koquita inyami e paplo de fabi. Ca artikli estalesas irgaloke, ed apude stacas la kaso, t. e. kukurbito-shelo aden qua la pagilo devas pozesar. Ma la vendisto konfidante omno al publiko, laboras heme. On povus mencionar plusa exempli.

Interesiva esas anke la ,chapitro pri la mezuri e pago-moyeni. Komercante nur kambie, on bezonis nek mezurili nek ponderili. Erste kande bruti, produkturi ed utensili en ula quanto divenis la komercala kriterio, on bezonis kavà e longesala mezurili. Quante granda rolon la bruto pleis kom komerco=valoro esas videbla ek la fakto ke la Latina vorto «pecunia» (pekunio) derivesas de «pecus» (bruto). Pro ke omnu havas brakii por extensar e pedi por paze mezurar, la mezur=unaji di longeso fondesis preske omnaloke segun korpala extensi, exemple ulno, manuampleso e pedo. Balanci konstruktosis erste kande on sucesis konstruktar metali.

Anke la indijeni di altra mondoparti havis komerco=relati. Dicesas pri la komercisti di antiqua Mexikia ke li facis granda voyaji. Kom insigno di la profesiono li portis nigra bastoni, e dum la voyaji lia familii penitencis heme, e mem li ipsa penitencis nokte per skarifiko. Erste ante kelka yardeki interna Afrika apertesis por Europani, e tamen ja l'antiqua populi di la Mediteraneo havis pasable bona konoci pri ca sovaja regioni. To pruvas ke ja lore granda komerco=voyaji ed entraprezi eventis. Aserlesas ke la regiono de Sofala en sud=estala Afrika esas la olima oro=lando pri qua la Biblio raportas e de qua cirkume 1000 yari a. Kr., la servisti di Hiram queris amasegi de oro. Pluse, en la tero di westala Afrika, til Lunda, on trovis vitra perli tre prizata da la negri. Or, to esas tale nomita Aggri=perli evaluata single a la valoro di la duopla oro=pezo e — fabrikata en la vitriferii di Theben en antiqua Egiptia! Quale l'Americana produkturi maizo, maniako, tabako, kakao, pistachi, edc.

difuzesis, depos la komenco dil 18. yarcento, de kontinento a kontinento, tale ja en l'antiqueso la hani, mangi, edc. difuzesis de India, e to certe eventis komerce! En plu granda vilaji Afrikana mem existas merkatestri qui devas sorgar por paco ed ordino. Precipue en Afrika, ube la danjери esas maxim granda, la komercisti voyajas karavane, ed a loki astonive fore. Komercisto esanta cadie en Lagos, komercos proximayare forsan en Khartum en Sudan. L'Europana faktorii konfidas kredite a tala komercisti vari valoranta til 15.000 pound=i. Ica varin li debitas voyajante che la negri, ube li anke havas agenti. Ca komerco havas sua bazo sur ampla kredito=sistemo ibe generale uzata. La pagomoyeni konsistis dum longa tempo -- ekelkaloke ankore nun -- ek oro=polvo, fera, kupra e latuna fili e ringi, vitroperli, sklavi, ivo, gumo, edc., e la negro qua portis maxim multa kupro edc. esis respektata kom richego. Ma ja nun, e balde òmnaloke, la funesta pekunio, l'idolo di la kulturo, repulsos anke la fetishi di la nigra populi, quale ol ja repulsis, t. e. masakris la enorma vildaro di la landi.

TEKNIKO.

Adreso dil specal redaktero:

E. B u c k, Zollikerstr. 149, Z ü r i c h.

LA RADIO-TELEFONADO LONDON-NEW YORK.

Da Heinz JAKOB. (Berlin).

Ye la 8. januaro apertesis la radio-telefonado inter London e New York, qua sucesis ecelante. On mustis plulongigar la duro dil parolado ye la unesma dio dum plura hori, por povar exekutar la multa konversi demandita. Entote on parolis dum 9 hori. La nombro dil konversi esis quaradek. La banki di New York haveskis perca telefonilo aferala relati ye valoro de sis milion dollar. Kelka mikra defekti ye la funcionado dil aparati quik eskartesis. Entote la kompreno inter New York e London esis tre bona. On donis a la „Associated Press“ la unesma radio-telefonana raporti di la jurnalaro kun raporti pri la vojajo dil princo di Wales dum la venonta somero a Kanada ed Amerika. La editisto di „New York World“, sioro Pulitzer, konversis kun la chef-redaktero dil Londonana jur-

nalo „Daily Express“. La intereso dil publiko ye la unesma probi esis plu granda, kam on antee expektabis.

LA DIVINAL-VERGO.

Da E. BUCK.

La divinal-vergo esas ja konocata depos longa tempo. En la mez-epoko ol uzesis ofte por trovar aquo, salo ed erco. Ma en la pasinta yarcento venis epoko, dum qua on dubis pri lua uzebleso. On povas tre bone komprenar to, kande on observas l'agado di verg-iranto. Il tenas horizontale en lua manui forkoza rameto e parmarchas lente l'agro. Subite la rameto flexas su ad supre od ad sube. La viro asertas nun, ke aquo trovesas en la profundeso. On exkavas la sulo ed en kelka metri de profndeso trovesas vere la serchat aquo. Ma qua esas l'expliko pri ca stranja fenomeno?

On serchis ol dum multa yari, ma til cadie ne existas tre preciza expliko. Malgre to, la divinal-vergo pruvis lua uzebleso en la praktiko. To eventis dum la milito kande on mustis havar aquo. La divinal vergo trovis ol e to suficis.

Pose, Suisa geologo, prof. Albert Heim komencis okupar su itere kun ica problemo. La rezultajo di ilua exploradi esis, ke existas personi qui esas kapabla trovar aquo per la divinal-vergo. Anke altra importanta viri povis konstatar lo sama. Lia supozo esas la sequanta:

Preske omna substanci trovanta su cirkum ni, eksendas nevidebla radii. On nomas ica aparo, la „radio-aktiveso“ di la substanci. Ol esas nur perceptebla per tre sentiva instrumenti. Ma esas posibla, ke ica radii povas perceptesar da homi qui posedas tre sentiva nervo-systemo. En ta kazo la divinal vergo facas la sama servo quale anteno en la radio-telegrafado. L'ecito di la nervi efektigas l'inklino dil vergo.

Ke ica posibleso povas existir, ton montras a ni altra organo, la orelo. On observis, ke ol povas perceptar tre febla vibromovi dil aero, til nur 0,000 000 006 2 milimetri.

Malgre ke on ne esas tote certa pri l'esenco dil divinal-vergo, ol tamen uzesas ja multaloke. To esas en la tekniko, precipue por trovar aquo por la lokomotivi dil fervoyi, kande on mustas vehar tra longa dezertovoyi od altra aquo-povra regioni. Anke en la rurala ekonomio por l'aquizado di rurala domeni e se on volas konstruktar nova fonteni. La divinal vergo havas anke importo por

l'exploto di mineyi. Lua helpo uzesas hike por trovar celita tero-trezori.

Per ica exempli on povas bone vidar, ke la divinal-vergo ne plus esas fantastika kozo, pri qua multa homi kapsukusis, e on darfas expektar ke lua enigmati balde solvesos komplete.

L I N G U A L A Q U E S T I O N I .

Adreso dil specal redaktero:

L. de B e a u f r o n t, Moresmoutiers, Montdidier, (Somme) France.

L I N G U A L R E M A R K I .

La tradukuro «Sucesez» da E. Wiesentanner (p. 33 di «IDO», februaro 1927), sugestas la remarkigi sequanta:

2. lineo, i r u p t a s . vice «eruptas,» nam la vento ne esas volkano o morbo eruptala (quale «skarlatino»)

3. lineo, r u p t a r vice «rompar», qua esas Esp-ala, ne Idala.

7. lineo, o m n i vice «la tota mondo», nam certe la «mondo» ne povas blotisar.

8. lineo, t a m p o t e n t a k a m m e , vice «tante potentia quale me»; nam § 28 di «Gramatiko komplete» docas, ke la komparativo di egaleso devas esar indikata per: t a m . . . k a m Ex.: t a m bona, tam forta, tam potentia k a m . . .

11. lineo, r i d e t i s a d o l u , vice «ridetis bonveno.» Nam r i d a r e r i d e t a r esas ne-transitiva; li do ne povas havar direkta komplemento.

13. lineo, d o l c e p u l s e s i s , vice «impulsesis» qua expresas altra ideo.

15. lineo: l' u n i k a vice «unika»

La tradukinto pardonez mea severeso amikala, postulata da mea rolo e se la lasta alineo venas de ilu, me pregas, ke il acpeztez mea sincera gratuli. Yes: la mala moyeni ne boneskas per la skopo (o pro la skopo, ma) la homo maleskas u z a n t e (ne «uzanta» mala moyeni.

Uzez la formo a n t a (l'adjektival formo), se la participo esas plu juste epiteto: o m n a h o m i v i v a n t a . Uzez la formo a n t e , (la formo adverbala) se la participo indikas plu reale la maniero: v i v a n t e en la debocho, yuno deshonorizas e mortigas su lente. Videz Gram. detaloza § 137

“La puissance paternelle.”

On questionas pri la traduko ad Ido dil Franca expresuro «la puissance paternelle.» Ol egalesas: la povo dil patrulo, o: la patrul-povo, quale «la puissance maternelle» egalesas la povo dil matro, o: la matro-povo. On remarkez, ke me ne uzas “autoritato”, pro ke la F. texto expresas l’ideo «puissance», diversa de «autorité». Ma se on volus tradukar «autorité», ni havus: l’**autoritato** dil patrulo, dil matro, o: la **patrul-a-utoritato**, la **matr-a-utoritato**. Tale l’ideo esas tam exakte tradukata kam se ni uzus l’adjektivi **patrul-al-a** (di patrulo), **matr-al-a** (di matro). En omna linguo on darfas ne-uzar formo adjektivala, se ol esas min plezanta kam formi substantivala; altralate nulo obligas ni tradukar per adjektivo pro ke la Franca tradukas per adjektivo. Nia nura obligo esas tradukar fidele l’ideo expresita. Or nekontestebila la povo dil patrulo, la **patrul-povo** e la povo dil matro, la **matro-povo** expresas tre fidele e klare la F. «puissance paternelle, puissance maternelle.»

Nule «arbitriale» **patro** adoptesis kom genitanto o genitinto sive maskula sive femina. On lektez «Genro e maskulismo» (Pag. 188 di Kompleta gram. detaloza) ed on vidos quante sorgoze e funde ta questiono studiesis. On anke rimemorez quante laude Sioro Jespersen recente parolis publike pri nia sengenra nomi, ed on hezitos adminime invitar ni retroirar al “maskulismo.”

On anke ponderez ico: se **patro** esas necese homulo, en singularo, quale ol inkluzas homini en: Ni restez la digna filii dil **patri** qui legacis a ni ta lando. Quale **patr-ocido** esas la ago ocidar sive sua patrulo, sive sua matro? E qua-yure ni darfas dicar la **ge-patri**, se **patro** esas nur maskula?

On alegas, ke “père, mère” esas l’unesma vorti dil infanto; to ne esas tre forta argumento, tante plu ke l’infanteto balbutas papa, mama, pro to adoptita da l’Ido-Akademio.

Pri F. “grand père paternel” la traduko: **patrulal avulo** (quale **patrulal onklulo**) ne semblas tante leda, ke ni devus, pro lu, facar ecepto pri la radiko **patr**, en la decidi tante longe diskutita en PROGRESO, e tante serioze facita dal Ido-Akademio pri la nomi sengenra.

“Enfant” (infanto) esas sengenra en F., la Madyara havas un vorto por **patro** (sengenra) un vorto por **frato** (sengenra). F. uz-

as c o n j o i n t por la ideo sengenra di s p o z o (époux o épouse). „Esus evidente absurda“ (dicis Progr. VI., 589) „serchar ed inventar aparta radiki por expresar l'ideo komuna a s p o z u l o e s p o z i n o, a p a t r u l o e p a t r i n o, a f r a t u l o e f r a t i n o, edc. La ideo povas expresesar logikale nur per la radiko ipsa.“

L' u n a - l' a l t r a .

Kelka samideani questionas, pro quo nun on semblas uzas l' u n a l' a l t r a prefere kam l' u n u l' a l t r u, qua esis uzata primitive e demandas la difero di la du expresuri. — Ca difero esas tote ne grava, e l'uzo di una expresuro vice l'altra ne povas konsideresar kom kulpo. La difero esas nur gramatikala, ne esencala; l' u n u l' a l t r u esas pronomi; l' u n a l' a l t r a esas adjektivi, do supozas sempre substantivo preiranta e tacite aludata. Or en la koncernata frazi la subjekto esas generale expresata sub formo di substantivo: “la soldati helpis l'una l'altra”; ico equivalas: “l'una soldato helpis l'altra soldato” Do semblas suficanta, e plu simpla, uzar l'adjektival formo. Co ne ekskluzas la formo: l'uni, l'altri, exemple kande on volas expresar, ne nur ke una helpis un altra, ma ke pluri helpas pluri. (Progreso VI, 343)

“P a z i l o g i o .”

Quale me explikis, plura monati ante nun en expozuro qua ne esis publikigata, me ne savas pro quo, “pazilogio” esas deplorinda. “Logio” unionita kun “pazi” povas signifika nur: expozo, cienco dil pazi, di la marchio. Nul vorto internaciona justifikas “pazilogio”, qua devus esar o glosologio, o glotologio (de glossologia, glottologia), ma ne pazilogio. Restas savenda kad on volas parolar pri la “linguo-cienco.”

S K R I B U R O ne skripturo.

Se on atencabus ke s k r i p t a r adoptesis, nule kom remplasanto o equivalanto di s k r i b a r (transitiva), ma kom verbo netransitiva, en la senco di F. “etre écrivain, être homme de lettres, composer, écrire des livres, des revues, des articles,” kompozar libri, revui, artikli profesione o pro la plezuro, on nultempe formacabus “skripturo”, quan ni plurfoye ed ankore tre recente renkontris en Idala texti, vice s k r i b u r o, la sola reguloza. On durez do uzar: T a s k r i b u r o esas nelektebla, nam olua s k r i b i n t o,

famoza skriptero, skribas tre male. La skribisti dil Nova Testamento esis fakte transskribisti di la Santa Skriburo, ma nule skriptisti o mem skripteri.

Praktike, on nultempe donez direkta komplemento a skriptar, netransitiva.

Mondlinguo e poezio.

L'auto-ro di Esperanto, Dr. Zamenhof, aparigis en sua «Fundamento Krestomatio» cirkume 20 poemi, kelki originale verkita, l'altri tradukita. Le unesma esis suportebla, l'altri esis abomininda. Yen exemplo:

Vivu la reĝ' al ni, tre longe vivu li! Gardu lin Di'!
 Justa kaj pia reĝ', -- Dio pro nia preĝ' Estu kun li.
 Forta la reĝa tron', ver estas lia kron', Glavo la leĝ'.
 Kun amo en la kor', reĝas kun granda glor' Vivu la reĝ'!

Ta versifado ne esabus nociva, se la Espisti ne kredabus devar imitar Zamenhof. Existas che li vera versifo-epidemio. Lo maxim ridinda esas, ke li laute deklaras: Espo esas apta por la poezio, Espopoemi esas mem plu bela kam poemi en nacionala lingui, edc. Tala aserti ridinda nocas la mondlingual ideo. La unesma Idisti konsilis do ne versifar, nam Ido ne havas pretendo poeziala, suficas ad olu povar expresar klare la pensi. Ma to ne signikas, ke Ido esas min apta por la poezio kam Espo. Pro ke Ido esas plu bone parlaborita, pro ke ol ne indijas tante multa vorti kam Espo, la versifado esas tam bone, mem plu bone, posibla kam en Espo. Ma ne omna Idisti esas poeti, e semblas a ni kelke stranja, ke personi qui nultempe verkis poemi en sua linguo nacionala, facas lo en Ido. Se to facesas okazione ula festeto, to esas exkuzebla, ma multi ja demandis, ke ni publikigez lia laboruri en «IDO». Ni refuzis facar lo, nam se ni aceptus poemi del uni, ni anke mustus aceptar li del altri. Regretinde ni ipsa esas tote prozala, ni ne savas e ne povas yuste judikar pri poemi. Quale omna matro maxime amas e prizas sua propra infanti, tale omna poeto maxime prizas sua propra poemi. Por ofensar nulu, ni do ja plurfoye deklaris, ke ni ne aceptos poemi en «IDO.»

Ta deklaro ne impedas ni agnoskar, ke recente un dil maxim bon e fervoroz Idisti (olima Espisto) prof. J. Houillon aparigis kelekturo de poemi (videz «IDO» pag. 62) qua certe joyigos omna

amiki dil poezio. La libro kontenas 36 poemi,^m verse tradukita od imitita per Ido. En la prefaco l'autoro donas kelka expliki pri la «ritmi» (determinita kombinuri di versala pedi). Lu anke parolas pri licenci qui esas nekareebla por ta qua versifas, e lu volunte recevos irga kritiki da estimata e kompetenta lektonti, nam il esperas ke ica versa proburo kontributez por fixigar Regularo dil Ido-versifado. La poezio-entuziasmozi voluntez satisfacar la deziro di prof. J. Houillon, li lektez atencoze lua verko, e li skribez a lu pri lia opiniononi.

A. N.

Mondlingual movado.

A N G L I A .

Propagal kunveno eventis ye la 11. februaro che la London Ido Club; diskursinto: H. D. Akerman. 52 personi asistis. To esas til nun la 4-esma propagala diskurso en London dum la prezenta vintra sezono.

B E L G I A .

Quale la jurnalaro mencionis, la «kongreso kontre kolonial opresado ed imperialismo» eventis ye la 10.-14. feb. 1927 en Bruxelles kun grandega suceso. Ula membro dil Organizanta Komitato dicis a ni: „Nia Kongreso aquiris ne-previdebla importo; nultempe e nulaloke on sucesus aranjar tala kunsido.“

Fakte, la kongreso asemlis 175 delegiti (105 koloniani e 70 Europani ed Amerikani); 134 organizuri, apartenanta a 37 landi, reprezentesis. Chinia sendabis 21 delegiti. Dum la kongreso eventis 12 kompleta kunsidi.

La Ligo, qua naskis de ca kongreso, grupigas l'opresata populi en forta organizuro, ube li kunlaboros kun la laboristal e rural amasi dil kapitalista landi por realigor l'unosal fronto kontre l'imperialismo. Prezente, la konsequi di ca internaciona manifesto esas nemezurebla.

«La Laboristal Ido-Uniona Internaciona» sendis DU delegiti a ca kongreso. Li disdonis tre multa propagal flug-folii en Franca, Angla e Germana. Li aranjis expozo di revui, libri e broshuri pri ed en IDO en la kongreseyo. Li konversadis kun plura delegiti di exotika populi e sucesis interesar li pri la problemo dil mondlin-

gual movado. Fine, li France trsdukis la saluto-letri, quin la kongreso ricevabis de sis seconi di «Laboristal Ido-Uniono Internaciana.»

La deligiti di L. I. - U. I.

Idisto Georges Maes, rue des Payisagistes 34, Auderchem-Bruxelles propagas nia L. I. per sua omna forci. Il sucesis aparigar artikli e komuniki en "Le Soir", "L'Etoile Belge", "La Nation Belge", edc. L'Ido-Kontoro recevis multa letri de interesati, demandante informi pri nia movado.

Belga Ido-Kontoro, rue Vandermeersch 62, Schaerbeek-Bruxelles.

D A N I A .

Sioro Dr. fil. Alex Dam, chefredaktero di «Retstatsbladet» e membro dil Dana parlamento recensis en sua jurnalo la libreto «Hvad Ido er» (videz "IDO" pag. 29) sequante:

Ica libreto de 22 pagini donas ultre kurta ekstrakto di la gramatiko di IDO e koheranta proba-texto kun Dana traduko, anke serio di enunci da konocata homi pri la internaciana linguo artificala qua vinkas Esperanto.

Nia famoza samlandano, profesoro Wilhelm Thomsen, skribas: „Questionita pri mea opiniono relate Ido ed olua importo por la scienco me volunte enuncas, ke me — precipue de sciencala vidpunto — konsideras olu kom la maxim bona e la maxim racionala ek omna til nun propozita mondlingui.“

E profesoro Otto Jespersen skribas ke „esas linguo quan omnu povus lernar tre facile; ol havas ta avantajo relate la altra artificala linguo ke ol esas fondita sur sciencala e teknikala principi racionala, e pro to ne esas timenda ke uldie ol remplasigos da linguo plu bona ed esencale diferanta qua fine vinkus.“

Anke la signatinto opinionas ke mem rapida komparo kun Esperanto suficas por donar ad Ido avantajoza rezultajo kom la maxim facile lernebla. Tote ne-esencala semblas a me la chefa argumento quan Esperantisti alegas per permanar ye ica min perfekta linguo, nome, ke nun existas multe plu granda nombro qua esas lerninta Esperanto kam Ido. Or quo importas ico kompare kun to, ke multa milioni de generacioni futura, ne kontentesos pri lo min bona, se li povos obtenar ulo plu bona.

La populo di la yurala stato havos specala intereso pri mondlinguo, pro ke la yurala etiko e la ideo di la yurala stato esas

internaciona segun sua ideo. Ido povos divenar moyeno por difuzar en altra landi la idei di la yurala stato. On ya facis la komenco, tradukinte aden Ido kelka yural-etikala diserturi. E por futura teren-impostala e liber-kambiala kongresi esos rekomendiinda postular ke "Ido" divenez la oficala linguo di tala kongresi.

A. D.

(Trad. d. G. M.)

FRANCIA.

WEST EUROPEAN-IDO-KONFERO en Paris, 6. e 7. agosto 1927. Ye la 1-esma marto, 52 Idisti, inter qui la chefa Franca pioniri enskribesis. Inter la stranjeri, ni citez: P. Bohne, gesiori Noetzli, gesiori Baxter, gesiori Meier-Heucké, Dzl. Lemmer. Hastez adherar, nam la suceso ja esas certigita. Por altra informi, konsultez la informi ja aparinta en l'Ido jurnali. («IDO» pag. 29)

HUNGARIA.

Kecske met. Laszlo Brett (Sziladi Karoly u. 10) diplomizita Ido-docero rikomencis sua Ido-propago.

Szomdathely. Ye 13. februaro eventcs la yaral asemblo. Segun raporto dal sekretario en 1926 eventis 100 kunveni kun 7 ciencala diskursi. Arivis cirkume 700 postaji ek 22 landi. La lokala movado bele progresas e prepari por la somerala konfero (13.-15. agosto) ja nun facesas. — NYUGATI UJSAG (Westala Jurnalo) insertis ekstrakto dil movadal informi di Ido.

LATVIA.

Daugavpils. Hike formacesis mikra grupo de 10 partoprenanti, kelka skolani di la hikea Latviana realskolo ed altra personi, qui kun granda intereso lernas ed exercas la linguo internaciona Ido. Bona lernolibron da J. Roze en Latva linguo li havas. Tamen mankas a li precipue vortolibri (hike komprenesas la Rusa ed anke la Germana), ed Ido-literaturo por propagado e lektado. La partoprenanti omna esas ne-richa, e pro to omna Idisti havanta kareebila Ido-literaturo pregesas sendar ol por la Ido-grupo de Daugavpils a Dr. O. Berkold, Sosejas iela 7, dz. 4, Daugavpils, Latvia. Anticipa danki di la nova yuna Ido-adepti.

Liepaya. La IDO-societo "ONDO" en Liepaya pos longa pauzo rinovigis sua agado. Ye la 14. febr. eventis general asem-

blo, en qua elektesis kom prezidero sioro Ed. Gerlach e kom sekretario sioro Ed. Blehk. Omna venerdio eventas praktikal vesperi. Preparesas kursi por komencanti ed anke korespondala kursi. La adreso dil societo esas: Liepaja Latvia, Postfako Nr. 295 ONDO.

S U I S I A

L a n g e n d o r f: Ye la 30. Januaro eventis la general asemblo dil Ido-Grupo Langendorf, olqua tre bone vizitesis. Omna membri esis prezenta, pluse 11 gastis qui partope ja lernas e lernis nia linguo, ed interesas su pri nia kozo. La kaso-raporto anuncis: Revenui Fr. 116.50 Spensi: Fr. 88.80 Saldo aktiva: Fr. 27.70 De la 11 asistanta gastis, 5 adheris nia Grupo. L'altri promisis adherar tam balde kam li plu bone savos la linguo, nam segun nia statuti, nulu povas divenar membro di nia grupo, se lu ne savas parolar Ido. La komitato restis quale en la pasinta yaro, t. e.: prezidero: Rosario Alaimo, sekretario: Eduard Beyeler, kasero: Werner Stuber, bibliotekisto: Werner Sieber e helpanto: Ernesto Zappa. = Adreso dil Grupo: I d o - G r u p o L a n g e n d o r f.

Ye la 19. marto, la Grupo aranjos familial propagal vespero ye qua pleesos unakta humurajo por sep homuli tradukita ad Ido del Germana, dal prezidero, pluse kelka Germana kupleti. La vespero pluse plubeligesos dal orkestro «Stella» de Rüttenen, olqua prezidesas dal sekretario e direktesas dal prezidero dil Ido-Grupo Langendorf. La Grupo decidis sendar delegiti ad Aarau, okazione la general asemblo dil Suisa-Ido-Federuro ye la 27. marto.

De la supre mencionita raporto on povas konstatar, ke l'Idisti en Langendorf laboras. Do, Idisti omna, imitez ni, laborez, propagez, la suceso ne mankos! A. R.

O e r l i k o n. Nia Ido-grupo komencis kurso por komencanti ye la 24. februaro kun 16 nova lernanti

Z ü r i c h. Ye la 1. marto eventis la general asemblo dil «Ido Societo Zürich.» Konstatesis augmento dil membraro. Fixigesis la programo por printempo til autuno, omnamonate la rispektiva parto anuncesas en "IDO". Elektesis kom komitatani: A. Noetzli, prezidero; R. Stucki, sekretario; H. Forrer, kasero.

U. S. A.

Sioro Charles F. Weller direktero di la «League of Neighbors» divenis membro dil Ido-Federuro en Usa, e sendis al sekretario la

sequanta deklaro: Kara sioro Angman! Internaciona linguo esas certe un de la granda, bona moyeni por avancigar nia civilizeso, por realigar general uneso homala, qua esas la maxim esencala bezono dil homaro, nun, kande paco e prosperado minacesas da la danjeroza abismi dil miskompreno ed enemikeso, qua separas populi di diversa rasi, nazioni, klasi e kredi. Me sentas ke vua laboro por IDO konkordas kun la intenci di nia «Ligo di Vicini» nia Kunfrateso di Kredi e nia Uniono di Esto e Westo, pro ke nia skopo esas krear metodi por interkompreno ad-trans la profundaji di detrimentiva misopinioni. Ica granda skopo bezonas la helpo di granda nombro di homi laboranta por la komuna skopo per diversa moyeni. Me sentas ke vu e vua kunfrati propaganta por la extenseso ed influo di IDO facas marveloza laboro en la nomo di ni omna, qui konocas la granda bezono por uneso, paco e homal frateso.

Fratale vua Charles F. Weller

« Suisa Ido Federuro »

GENERAL ASEMBLO

ye la 27. marto en la «HOTELO LÖWEN» en
A A R A U.

Traktaji:

1. Protokolo. 2. Raporto dal centrala komitato. 3. Raporto financala. 4. Budjeto e fixigo dil kontributo. 5. Elekti. 6. Raporti dil grupi. 7. La kongreso en 1928 (fixigo dil Suisa urbo, ube la kongreso devas eventar). 8. Diversaji.

La General-Asemblo komencos ye 13 kl. e duimo. Matine ye 9 kl. eventos Komitatal Kunsido kun la prezidanti di la grupi (§ 9 dil statuti).

Pro cirkonstanci ne-previdita nia cayaral G. A. ne povas eventar en Luzern, quale ni anuncis en „IDO“ pag. 29. Eventigante ol en Aarau ni kredas selektir loko tre facile atingebla, precipue da West-Suisi. Ni do esperas ke multa Idisti asistos. Til rivido!

La komitato.

Nia propago-kaso. Depos la lasta quitigo en „IDO“ pag. 30, ni recevis la sequanta spontan subvencioni: Bucher, Tegna fr. 6.—;

Spindler, Zürich fr. 2.—; Merz, Bern fr. 6.—; Idisto en Schaffhausen fr. 20.—; Huber, Affoltern fr. 2.—; Baller, Wien fr. 10. —; Fehlmann, Olten fr. 1.—; Nef, Milano fr. 10.—; Bonzanigo, Bellinzona fr. 4.70; Wittwer, Zürich fr. 2.—; Bertschinger, Kilchberg (Zch.) fr. 10.—; Egli, Oerlikon fr. 10.— Omna donaceri acceptione nia kordiala danko.

Ridanta mondo.

La sioro pastoro skribis ye lua prediko. Lua filiineto regardas il. „Patreto“, el questionis, „ka la kara deo dicis a tu, quon tu devas skribar?“ — „Quale do? Yes, komprenende, mea kara filiino.“ — „Pro quo do tu sempre strekizas multa vorti?“

Gasto al chambristino: „Audez, Lina, canokte la pulci sempre pikis me!“ — Lisa: „Yes quon do li devabus facar?“

Chambri-lugistino: „Ta chambro esas tre laudinda; ne oblivenda, ke ja frumatine la suno brilas ad interne.“ Studento: „Ho ve! Se nur la kurteni klozas bone!“

Spozino (kom testino): „Mea spozulo tote ne bezonas disputar kontre vicini, heme il povas havar to omna.“

Hosto di albergo: „La exkurso ad hike vere esis valoroza, kad ne? — Turisto: „Yes precipue por vu!“

Kavalkisto sundiala (qua jetesis al tero da la kavalo): „Bela peizajo, ma . kelke harda!“

Ye la unesma skol-dio la instruktisto dicas, ke ta qua volas questionar ulo, sempre levez la manuo; Fritz levas ol. Instruktisto: „Nu, quon tu deziras savar?“ Fritz: „Me nur deziras savar, kande la vakanco komencas.“

Matro: „Ma Max, quon tua instruktisto dicus, se tu kondutus tale en la skolo?“ — „Lu dicus: Kondutez bone, memorez ke tu ne esas heme!“

Sioro (duktero di grupo turistala) a rurano: „Ka vu permisas a ni kelke repozar sur vua prato?“ — Rurano (hezitanta): „Yes, se la siori ne esas vejetaristi!“

„Quale standas Martin?“ — „Ka tu ne audis? Recente il hovenis unesmafoye ne-ebria, lore lua hundo ne konocis il e mordis lu.“

La spozino al spozulo: „Me volunte prenus kun me un dil infanti. Qua esas, segun tua opiniono, la maxim konvenanta ye mea nova mantelo?“

Petro — exhortita al politeso, al salutado dil konocati — subite desmetas sua boneteto sur homo-vakua strado ye la grand astono dil patro. Questionita pro quo, il montras fiere a volfhundo, qua okupas su an la stradangulo e dicas fervoroze: „La « Vau » konocas me.“

„Nu, sioro kandidato, quon vu savas pri la Egiptiana reji?“ — „Li esas omni mortinta, sioro profesoro.“

Il: „Ho, la mediki! pa! Mea dicis a me en la lasta yaro, ke, se me ne cesos mea fumado, mea mentala qualesi diminutos“ El: „Nu, forsan tu agabus bone obediar la konsilo.!“

**MIKRA ANUNCI k u s t a s 5 0 c t i . l a u n e s m a d e k v o r t i ,
o m n a p l u s a v o r t o k u s t a s 2 c t i . — P a g e n d a y e k o m e n d o .**

Idisti en London vizitez la London Ido Club irga venerdio en la yaro. 18 kl. 30 til 21 kl., Kingsway Hall (chambro 32, triesma etajo), Kingsway, W. C. Skribez a Sekr.: H. D. Akerman, 12 Ollerton Road, London, N. 11, Anglia.

Por kompletigar mea kartikolekturo propagiva me deziras interkambior postkarti belvidaja, prefere multkolora, kun Idisti di altra landi kam Austria, Chekoslovakia, Germania, Italia, Polonia, Suedia e Suisia. Sendez ja cadie bela vidajo al adreso: Ferd. Haller, Vice-Stacionestro, Lavorgo Ticino, (Suisia).

Me deziras kambiar vidajokarti ed uzita postmarki. Me korespondos per Ido, eventuale anke Germane, France e Suede: Willy Wolf, Seumestr. 9. Chemnitz, Saxonia, (Germania).

La signatanto, qua guidas Ido-kurso inter hika bontemplani deziras relatar kun bontemplani di Suisia por ke tale uzante la mondlinguo praktike me povez demonstrar olua uzebleso ed utileso a la lernanti. Skribez a: Harold Björkman, Seminariegatan 6, Uppsala. (Suedia)

Qua dil exterlanda samideani kambias kun me letri ed ilustrita postkarti? R. Pohl, Dresden-N. Königsbrückerstr. 12 II.

Me intencas korespondar kun kelka Suisa Ido-amiki. Maxim volunte me kambios ilustrita postkarti di omna speco. ma me anke respondus per letri. Mea adreso: Peter H. Fink, Burggasse 60a, Heimbach-Weis, Rheinland, Germania.

Amerikana Idisti voluntez sendar lia adresi ad: The International Language (Ido) Society of America, 444 West Grand Str. Elizabeth, N., J. USA.

Omna amiki di la progreso lernas la mondlinguo IDO e la stenografo-sistemo PALM. — Pri Palm vu recevas detal informi de: B. Diethelm, Stenografo-Kontoro, Wil. (St. Gallen) Suisia.

- Francia:** Ido-Kontoro L. de Guesnet, rue Rochechouart 83, P a r i s IX.
 (Vizitebla de 18.30 - 19.30 Pre-informar se posibla.)
- „ G. Nield, bd. Gabriel Boyer 20, Montolivet, M a r s e i l l e .
- „ Kanoniko profesoro Houillon, St. Dié.
- „ Abado Bogard, paroko, T h a o n - l e s - V o s g e s .
- Germania:** H. Jacob, Soorstr. 75, B e r l i n - C h a r l o t t e n b u r g .
- „ Franz Fritsch, Schillerstr. 22, C h e m n i t z . / S a .
- „ Ferd Samstag, Petterweilstr. 34, F r a n k f u r t a . M .
- Hungaria:** Inj. Stefano Bakonyi, Diós árok 24, B u d a p e s t I .
- „ Profesoro Salamon Veit. Vasut u. 28, R á k o s p a l o t a .
- „ Profesoro J. Csatkai, realskolo, S z o m b a t h e l y .
- „ Stud. Inj. Endre Naszályi, Arpád u. 34, U j p e s t .
- Holando:** P. Wegman, Deurningerstr. 153, E n s c h e d e .
- „ H. de Lange, Huizumerlaan 134, H u i z u m .
- Italia:** J. Nef, via Crocerossa 6, M i l a n o .
- „ Profesoro Paolo Lusana, B i e l l a .
- „ Profesoro Meazzini, S a n G i o v a n n i V a l d a r n o .
- Latvia:** Ed. Blehk, Klaipedas iela 35, L i e p a y a .
- Luxemburgia:** H. Meier-Heucké, E s c h / A l z e t t e .
- Peru:** W. Caspers, Apartado 1900, L i m a .
- Rusia:** Rusa Ido - Asocio, post-buxo 2103 M o s k v a . 9
- „ Ovod Mark, ulica Yegora Sazonova, U f a . A S S R d i B a s h k i r i a .
- „ M. K. Shaparenko, ul Lvovskaya 64, kv. 3 K i e v . U k r a i n a .
- „ N. Rubinin, ul. Krestchenskaya 21, G a n d j a . A z e r b a i d j a n .
- Suedia:** Dr. Hans Brismark, H o t i n g .
- „ Sueda Ido-Editerio, Surbrunnsgatan 37, S t o c k h o l m .
- „ S. Quarfood, gimnazial docisto, Y s t a d .
- Suisia:** Albert Noetzli, Suisa Ido-Kontoro, O e r l i k o n - Z ü r i c h .
- „ H. Petter, Clos Mirellis, Languedoc, L a u s a n n e .
- „ Rosario Alaimo, Ido-Informerio, S o l o t h u r n .
- U. S. A.** E. F. Mac-Pike, 5418 Woodlawn Ave, C h i c a g o (I l l i n o i s) .
- „ A. J. Angman, West Grand Str. 444, E l i z a b e t h . N . J .
- „ Max Gartner, P. O. B. 2077, L o s A n g e l e s . (C a l i f)
-

Por pagar mikra debi, utiligez la

Suisa postmarko-pekunio.

Omna Ido-editisti acceptas ol.

Recevebla del Suisa Ido Kontoro.

Kompleta Gramatiko detaloza di la Linguo Internaciona Ido

da L. de Beaufront

sendesas afrankite ad omnu qua sendos la sumo
de 2 Suisa, 10 Belga, o 10 Franca franki al editerio:

Meier-Heucké en Esch/Alzette (Luxemburgia)

Nula Idisto esas tote kompetenta pri la mondlingual problemo,
se lu ne parstudiis ta bonega libro skribita tote en Ido. Ol esas
uzebla por la Idokursi en landi ube ne ja existas suficanta Ido
lernili en nacionala linguo.

Ido - Societo - Zürich.

PROGRAMO.

13. marto. Vizito dil Idisti en Bremgarten,
departo en la chefstaciono ye 13.40 kl.
15. „ Instrukto-vespero en la «Rütli», Zähringer-
str. 43. Komenco ye 20 kl.
27. „ Komuna vojajo al general asemblo dil S. I. F.
en Aarau. Departo ye 11.40 kl.
5. aprilo. Monatal asemblo en la «Rütli»,
komenco ye 20 kl.
10. „ Vizito dil «Bergwerk Buchs». Rendevuo
ye «Friedhof Nordheim» ye 14 kl.
19. „ Instrukto-vespero en la «Rütli». Komenco ye 20 kl.
-

Tam longe kam

ni havas en stoko ankore anciena yarserii dil jurnalato
«IDO» (Suisian Idisto) ni vendas li po la sequanta preci:

La serii 1918 — 1922 singla serio po fr. 2. —

„ „ 1923 — 1924 „ „ „ „ 2.50

„ „ 1925 — 1926 „ „ „ „ 3. —

Plu chipa Idolektaji ne existas!

Livro en Suisia kontre rimborso od anticipa pago, ad altra lan-
di nur kontre pago anticipa.

Suisa Ido-kontoro Oerlikon-Zürich.

